

Tổng Thống George W. Bush ra đi để lại cho người kế vị ông một di sản khá nặng nề, một cuộc suy thoái kinh tế chưa từng thấy. Một thế kỷ 80 năm qua cho đến hai cuộc chiến còn đang và một cuộc di sản thế giới đầy biến loạn có khả năng nổ ra ở Trung Đông. Vậy Tổng Thống kế nhiệm Barack Obama phải quan tâm đến chuyện gì trước hết? Chúng tôi nghĩ ưu tiên là vực dậy kinh tế. Nếu kinh tế Mỹ không có hy vọng ngóc đầu lên được, hãy tạm quên đi việc giải quyết các vấn đề đối ngoại và cuộc chiến tranh khủng bố mà tiêu biểu là tấn công Afghanistan và Iraq theo chiến lược của ông Bush từ 8 năm qua.

Còn một tuấn kiệt nổi bật trong ngày tiếp xúc Tổng Thống, Barack Obama đã bắt đầu hành động chu đáo bằng cách hoãn chi tiêu ngân sách. Đuẩn này Obama yêu cầu Bush giải thích luôn một nửa số tiền còn lại của ngân quỹ 700 tỷ đô-la dành cho việc cứu trợ các ngân hàng và nhân bản phá sản. Obama hứa với Quốc hội ông sẽ làm việc này tốt hơn Bush, dùng số tiền 350 tỷ để trợ cấp giúp giải cứu trung lưu. Ông nói với báo chí: “Chúng tôi nhúng vào vực dậy tiền để mua nhà của người dân và cứu trợ một nhà. Chúng tôi nhúng giúp giải cứu thị trường, nhìn vào những gì cần làm để bảo vệ cho tiền tín dụng được chấp nhận cho người tiêu thụ và giải cứu doanh nghiệp ra khỏi vực dậy làm mất”. Như vậy làm tốt hơn Bush có nghĩa là làm lại cho người dân mua nhà thay vì làm lại cho các công ty tài chính cho vay tiền.

Nhưng để cứu vãn nền kinh tế Mỹ đang xuống dốc, quan trọng nhất vẫn là mức tiêu thụ công ăn việc làm cho người dân. Năm 2008, 2.6 triệu người đã mất việc, số thất nghiệp này là lớn nhất kể từ năm 1945. Số người mất việc hiện nay là 7.2%, tỷ lệ lớn nhất từ gần 16 năm qua. Số việc làm bị mất này nhiều nhất không phải là việc làm công sở hay các công ty kinh doanh mà là việc làm trong giải cứu thị trường. Theo những thống kê mới nhất vào tháng 12 vừa qua, giải cứu thị trường chỉ còn 85.2% lệ quan cho nghề làm ăn của họ. Đến tuẩn này lại mất thêm 2.6%. Như vậy ngành giải cứu thị trường đã suy thoái gần bằng mức năm 1980 là 80.1%. Mặc là nước có xã hội tiêu thụ, giải cứu thị trường sẽ ngộp ngộp như người tiêu thụ. Nay số người thất nghiệp quá lớn và một việc thất nghiệp kinh tế khá bị quan, các gia đình người dân nói chung đều có khuynh hướng dè dặt, tiết kiệm, không tiêu xài như trước, thành ra nền hàng hóa chuyển đến các nền kinh tế.

Vậy cách hoãn chi tiêu ngân sách của Obama như thế nào? Tuẩn này, ông Ben Bernanke, Chủ tịch Ngân hàng Dự trữ Liên bang, đã nhìn nhận trên gói dự án kinh tế của Tổng Thống sắp tới và Quốc hội mới có thể đem lại một “thúc đẩy” cho nền kinh tế đi lên. Nhưng ông cũng cảnh báo số hộ gia đình đó sẽ không dài lâu nếu không có những bước kế tiếp để nền tài chính đã lung lay. Đây là lần đầu tiên Bernanke nói đến cái gói 800 tỷ đô cứu trợ kinh tế do Obama đề nghị, trong đó bao gồm các dự án như giảm thuế, giảm chi của chính quyền, đóng thuế và việc ra những dự án chính phủ xây dựng các công trình công ích lớn. Bernanke là ông “sếp” của dự án đô-la, nên ông quan tâm đến nền tài chính là dĩ nhiên. Việc giảm thuế không thể ra một số phần của kinh tế lâu bền nếu không kèm theo một loạt những biện pháp mạnh mẽ để giảm và tăng cường nền tài chính. Ông nói: “Lịch sử đã chứng minh rằng một nền kinh tế hiện đại không thể tăng trưởng nếu nền tài chính không làm việc hiệu quả”.

Vào một ngày Ngân hàng Dự trữ Liên bang hiện đang cho các công ty tài chính vay và mua hàng để giúp họ thoát khỏi thị trường. Bernanke nói cần phải dùng ngân quỹ 700 tỷ để “bơm” thêm tiền cho các công ty tài chính. Nếu Bộ trưởng Ngân khố của chính phủ Obama, ông Timothy Geithner, quyết định hoãn lại việc này “món chi để cứu” đã ghi trong quỹ 700 tỷ, Bernanke dự nghĩ nên làm ra một vài trường hợp. Một số người dân và một vài nhân viên Quốc hội tỏ ý lo ngại về việc Bộ Tài chính quản lý Quỹ 700 đô cho đến nay cung cấp vốn cho các công ty tài chính và các công ty khác. Thứ trưởng Ngân khố nói rằng - mà một số là nguyên nhân gây ra cuộc khủng hoảng kinh tế hiện nay - trong khi một số các công ty không thể tiếp tục hoạt động hay chờ đợi để giúp đỡ.

Bernanke thông cảm với sự quan tâm đó. Nhưng ông nói họ đang kinh tế Mỹ tùy thuộc một cách không trường kỳ vào sự luân lưu tiền do tín dụng. Nó cũng giúp đỡ cho khí hậu kinh tế. Nếu nó bắt đầu biến, nền kinh tế sẽ càng biến sâu thêm xuống vực thẳm và kéo theo cả công ăn việc làm của người dân. Tóm lại nguồn tiền do tín dụng là cần cho tiêu thụ trường kỳ và tiêu thụ trường kỳ vàng là nền tảng chúng có công ăn việc làm. Vậy tạo ra việc làm là ưu tiên hàng đầu trên các ưu tiên khác. Vậy làm thế nào tạo ra việc làm? Khi họ hỏi của Obama nói đến những việc “công ích”, những việc có ích lợi chung cho người dân, chúng họ việc làm ra xa lạ hay các phòng thí nghiệm lưu thông để khác, hiện đã có những vốn cần thêm. Mặc dù nhu cầu này không có tính cách khẩn cấp, nhưng trường kỳ sau rồi cũng phải làm, vậy tại sao không làm ngay bây giờ cho các công ty xây dựng và các hãng thép có công ăn việc làm?

Trong khi gặp rút cầu vẫn cuộc khủng hoảng hiện nay, nước Mỹ đang phải có những biện pháp phòng ngừa các cuộc khủng hoảng khác trong tương lai. Chúng tôi nghĩ ưu tiên là phải ngăn chặn mọi sự sụp đổ niềm tin, quản lý là tín dụng, tức tiền cho vay hay tiền đi vay để làm ăn, không phải để ăn sài quá mức đến lúc họ không kịp. Bernanke cũng nhận thấy một khía cạnh khác đáng chú ý. Đó là nhu cầu hợp tác quốc tế. Ông nói: “Một bài học rõ ràng cho giai đoạn vừa qua là thế giới ngày nay có sự ràng buộc ngày càng chặt chẽ giữa các quốc gia. Bởi vậy không thể có quốc gia nào đứng riêng ra một mình với chính sách luật lệ kinh tế, tài chính riêng của nó trên doanh trường quốc tế. Vì thế hợp tác quốc tế là điều cần thiết nếu chúng ta muốn giữ quy tắc nền khủng hoảng kinh tế này một cách hiệu quả và tạo ra nền tảng cho một sự phục hồi lành mạnh và lâu bền”.

Với thời gian, kinh tế thế giới sẽ ra khỏi nền khủng hoảng hiện nay, nhưng sự phục hồi sẽ diễn ra vào thời điểm nào và mạnh mẽ như thế nào, điều này vẫn chưa được xác định rõ ràng.